

QIDA MƏHSULLARI İSTEHSALÇILARININ STİMULLAŞDIRILMASININ İQTİSADI PROBLEMLƏRİ

UOT: 033
DOI:10.30546/3006-0346.2024.4.82.70

NOVRUZ RƏHİMOV
Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin doktorantı
E-mail: novruzrehimov@gmail.com

Qlobal rəqabət mühitində və eləcə də dünya iqtisadiyyatının qloballaşması şəraitində inkişaf etmiş ölkələr daha çox mülayim güc vasitələrindən istifadəyə üstünlük verirlər. Bu isə daha çox onunla bağlıdır ki, bu və ya digər ölkələr qlobal bazarları ələ keçirir və eyni zamanda maliyyə resurslarından istifadə etməklə bu və ya digər ölkənin iqtisadiyyatını ələ keçirirlər. İ.e.d. A.Abbasovun fikrincə, XX əsrin 90-cı illərinin əvvəllərindən etibarən sosialist düşərgəsinin süqutu fonunda transmilli korporasiyalar post-sovet və post-sosialist məkanı ölkələrinə doğru genişlənməyə başladı ki, bu da həmin ölkələrin bazarlarında möhkəmlənməyə yönəldilmişdir. XX əsrin sonlarında iqtisadi inkişaf siyasətinin konseptual əsasları “sərt gücdən” istifadə etmədən iqtisadi baxımdan “mülayim güc” hesabına bu və ya digər ölkənin iqtisadiyyatının və bazarının tam mənada ələ keçirilməsi ilə bağlı idi [6, s. 107]. Müəllif fikirlərindən çıxış edərək belə qənaətə gəlmək olar ki, inkişaf etmiş ölkələrin “mülayim güc” hesabına bazarların ələ keçirilməsinə yönəldilmiş fəaliyyətin neytrallaşdırılmasında həmin ölkələrin iqtisadiyyatının davamlı inkişafının təmin edilməsi ən başlıca istiqamətlərdən biri hesab oluna bilər. Qida sənayesində fəaliyyət göstərən təsərrüfat subyektlərinin davamlı inkişafının təmin edilməsi də mühüm strateji əhəmiyyət kəsb edir. Dəyişən xarici və daxili mühitdə davamlı potensiala malik olan şirkət ümumi fəaliyyət səmərəliliyini qoruyur, işçilər, təşkilatlar və dövlət qarşısında bütün öhdəlikləri yerinə yetirir, kifayət qədər gəlir əldə edir və müəssisənin missiyasına və məqsədinə uyğun olaraq müvafiq xərclər həyata keçirir [12]. Məlum olduğu kimi qloballaşma prosesləri kifayət qədər dəyişən bir şəraiti özündə əks etdirir. Bu baxımdan, qida sənayesi müəssisələrinin, daha doğrusu qida məhsulları istehsalçılarının qloballaşan mühitdə dəyişən şəraitə uyğunlaşdırılması, məhz davamlı inkişafın başlıca şərtlərindən biridir. Qida sənayesi müəssisələrinin maksimum dəyişən şəraitdə dayanıqlığını artırmaq üçün sənayenin vəziyyətini, bazarda rəqabəti, məhsula tələbi və alıcıların ödəmə qabiliyyətini nəzərə almaq vacibdir. Strateji rəqabətə davamlı maliyyə, marketinq, in-

vestisiya, təşkilati, hüquqi və idarəetmə davamlılığı qida sənayesi müəssisələrinin davamlı inkişafının və onların rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsinin başlıca şərtlərindən biri hesab edilir [13, s.71].

Qloballaşma proseslərinin inkişafı qida sənayesi sektorunda klasterial inkişafın zəruriliyini obyektiv zərurətə çevirir. Klasterləşmə nəzəriyyəsinin əsasını qoyanlar bu sahənin inkişafına xeyli əvvəl başlasalar da, klasterial yanaşma ideyası son 10 illiklərdə xüsusilə diqqət çəkməyə başlayıb. İqtisadiyyatın inkişafında klasterial yanaşmanın əsas məqsədi iqtisadi inkişafı, müəssisələrin və onların məhsullarının (xidmətlərin), rəqabət qabiliyyətinin təmin edilməsinə yönəldilmiş mexanizmin yaradılmasıdır. Klaster assosiasiyaları məsələsi Porter E.M., Harold W, Diana H, Charts K. A., Belgado M. və s. kimi tədqiqatçıların işlərində öz əksini tapmışdır [14.; 7, s. 72].

Ölkəmizdə, xüsusilə də post-sovet məkanı ölkələrində klasterial inkişafı ilə bağlı proseslər yeni-yeni tədqiq edilməsinə baxmayaraq, artıq bu proseslər dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində demək olar ki, uzun illərdir ki, sınaqdan çıxarılmışdır. Məsələn, İtaliyanın aqrar qida klasteri məhsulun əkinini və toplanması, emalı, paylanması və pərakəndə satışı da daxil olmaqla kənd təsərrüfatı və qida sənayesinin bir çox istiqamətlərini əhatə edən ölkənin ən önəmli iqtisadi sektorlarından biridir. Təkcə onu qeyd etmək kifayətdir ki, Made in İtaly markası adı altında istehsal olunmuş qida məhsulları dünyada böyük prestijə malikdir. 2022-ci ildə İtaliya ümumi dəyəri 42 milyard avrodan artıq olan kənd təsərrüfatı məhsulları ixrac etmişdir [15, s. 14]. Sübhan Namazov, Orxan Vətənxah və başqaları hesab edirlər ki, digər Avropa İttifaqı ölkələrindən fərqli olaraq, Litvanın klaster təcrübəsi daha az olsa da, o Azərbaycan üçün olduqca yaxşı nümunə sayıla bilər. Belə ki, keçmiş Sovetlər İttifaqının tərkibinə daxil olmuş və yalnız 2004-cü ildə Avropa İttifaqına tamhüquqlu üzv olmuş Litva klasterlərinin yaradılması və inkişafı istiqamətində son 20 ildə kifayət qədər ciddi nailiyyətlər əldə edə bilsə də, bu ona heç də asan başa gəlməyib [8, s. 59]. Beləliklə, yuxarıda adıçəkilən müəlliflərin fikirlərindən belə qənaətə gəlmək olar ki, aqrar

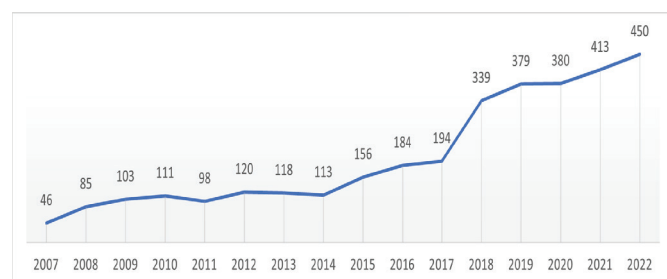
sahədə, o cümlədən qida sənayesində klasterial inkişafın təmin edilməsi sahənin davamlı inkişafında əhəmiyyətli vasitələrdən biri hesab olunur. İ.e.d. E.Ə. İbrahimovun belə fikri ilə razılaşmaq mümkündür ki, qeyri-neft sektorunun prioritetlərinə bir sıra xidmət sahələri – kənd təsərrüfatı və emal sənayesi aid edilir. Kənd təsərrüfatının inkişafı yalnız davamlı inkişaf baxımından deyil, ümumilikdə cəmiyyətin normal yaşayışı, yeyinti sənayesinin xammal bazası, ərzaq təhlükəsizliyi və s. baxımından da zəruridir. Ona görə də cəmiyyətin ərzaq təminatı və ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin əsas ağırlığı bu sahənin üzərinə düşür [9, s. 95]. Odur ki, müəllifin qeyd etdiklərindən tamamilə haqlı olaraq belə nəticəyə gəlmək olar ki, qida sənayesi istehsalçıların stimullaşdırılmasında sahənin davamlı inkişaf meyillərinə uyğun meyarlar və çağırışlar nəzərə alınmalıdır. Başqa sözlə desək, qida sənayesi istehsalçıların stimullaşdırılması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər ekstensiv amillərin deyil, ən başlıcası intensiv amillərin dəstəklənməsinə yönəldilməlidir.

İnkişafda dayanıqlılıq prinsipinin reallaşdırılması baxımından yanaşdıqda, göstərilən vəziyyətin, ilk növbədə, atmosferə zərərli qazların atılmasını çoxaltmaqla ətraf mühitə əlverişsiz təsir yükünün də artmasına gətirib çıxardığını nəzərə almaq lazımdır. Post-transformasiya intensivləşmə prosesində kənd təsərrüfatı istehsalında kimyəvi maddələrdən istifadənin artıq göstərildiyi kimi sürətlə artımı baş vermişdir. Torpaqlarda deqradasiyanın nisbətən yüksək, qidalı maddələrin aşağı səviyyədə olduğu bir şəraitdə bitkiçilik məhsullarının əsas növlərinin məhsuldarlığının yüksəldilməsi məqsədilə mineral gübrələrdən istifadənin genişlənməsinə ehtiyac yaranmışdır. Eyni zamanda bu xətt davam edərək inkişafda uzunmüddətli dövr baxımından dayanıqlılığın təmin edilməsi vəzifəsinin reallaşdırılmasına da diqqət yetirilməsinə ehtiyac yaranır [10, s. 13]. Odur ki, müəlliflərin fikirlərindən çıxış etməklə belə qənaətə gəlmək olar ki, doğrudan, davamlı inkişaf, əslində, 3 fundamental prinsipə əsaslanır. Bunlardan biri iqtisadi, digəri sosial, üçüncüsü isə ekoloji fundamentallardır. Məhz bu fundamentalların qarşılıqlı əlaqəsinin təmin edilməsi halında sahənin davamlı inkişafına nail olmaq mümkündür. İqtisadçı alim Azər Qurbanzadənin belə bir fikri ilə razılaşırıq ki, süd istehsalı və keyfiyyətinin yüksəldilməsi zərurəti onunla əlaqədardır ki, respublikamızda hər nəfərə düşən süd və süd məhsulları istehlakı son 20 ildə

250 kiloqramdan yuxarı olmayıb. Xarici ölkələrdə (ABŞ, Niderland, Fransa və s.) hər nəfərə 500-1000 kiloqram süd istehsal olunur. İstehsal olunan südün istifadə istiqamətləri də müxtəlifdir. Böyük Britaniyada südün 52%-i üzlü süd məhsulları kimi, 30%-i yağ üçün istifadə edilir. Azərbaycanda südün 45%-i üzlü süd məhsulları kimi, 21%-i yağ, 30%-i pendir, 3,6%-i dondurma alınmasına sərf olunur. Bir sıra xarici ölkələrdə (Fransa, Finlandiya, İtaliya, Polşa və s.) südün keyfiyyəti onun qalığı ilə yanaşı zülalı ilə də qiymətləndirilir. Polşada birinci növ süddə zülal 2,9%-dən, Ruminiyada 3,2%, Almaniya 3,3%-dən aşağı olmamalıdır. Bu onunla əlaqədardır ki, süddə zülal çox olduqca 1 kiloqram pendir, şor və digər süd məhsullarının istehsalı üçün az süd tələb olunur [11, s. 176,177].

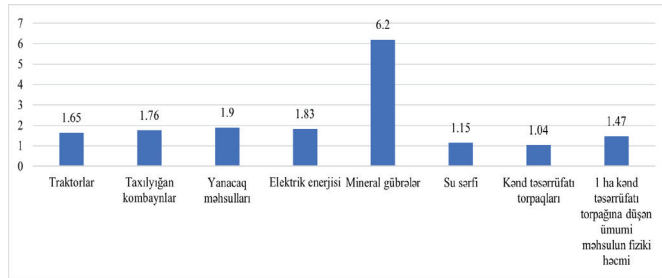
Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi qida sənayesində istehsalın stimullaşdırılması prosesi kənd təsərrüfatı ilə emal sənayesi müəssisələrinin inteqrasiya fonunda baş verməlidir. Qeyd etmək lazımdır ki, 2000-ci illərin əvvəllərindən etibarən kənd təsərrüfatının subsidiyalaşdırılmasına başlansa da, lakin emal müəssisələrinin xərclərinin kompensasiya edilməsinə istiqamətlənmiş tədbirlərə demək olar ki, rast gəlinmir. 2007-2022-ci illərdə kənd təsərrüfatına və aqrar sahəyə yönəldilən subsidiyaların və güzəştlərin həcmi nominal ifadədə təqribən 9,8 dəfə artaraq 450 milyon manata çatmışdır. Kənd təsərrüfatına yönəldilən subsidiya və güzəştlərin həcmi şəkil 1-də öz əksini tapmışdır.

2020-2022-ci illərdə subsidiya ödənilən sahələr, təqribən 1,3 milyon hektar təşkil etmişdir. Subsidiyaya verilən sahələrin, təqribən 60%-ində taxıl məhsulları əkilmiş, ödənilmiş subsidiyaların 60%-i bu məhsulların payına düşmüşdür. Subsidiya ödənilən sahələrin, təqribən 8%-nə malik olan meyvə bağlarına görə ödənişlər cəmi əkin subsidiyalarının, təqribən 13%-ni təşkil etmişdir [1, s. 205].

Şəkil 1: Kənd təsərrüfatına yönəldilən subsidiyaların həcmninə dinamikası, 2007-2022-ci illər milyon manatla. Mənbə: [1, s. 205].

Təhlillərdən belə qənaətə gəlmək olar ki, subsidiyaların ödənişi daha çox əkin sahəsinə görə həyata keçirilir. Təbii ki, bu da kənd təsərrüfatında ekstensiv inkişafın stimullaşdırılmasına gətirib çıxarır. Bu baxımdan 2007-2018-ci illərdə kənd təsərrüfatında giriş resurslarının əsas növlərinin, istifadə olunan torpaq sahələrinin və məhsul istehsalının artımı diaqram 1-də öz əksini tapmışdır.

Diaqram 1: 2007-2018-ci illərdə kənd təsərrüfatında giriş resurslarının əsas növlərinin, istifadə olunan torpaq sahələrinin və məhsul istehsalının artımı (dəfə)

Mənbə: "Azərbaycanın kənd təsərrüfatı 2019". Statistik məcmuə. Bakı, 644 s.

Diaqram 1-dən görüldüyü kimi, belə qənaətə gəlmək olar ki, respublikamızda qida sənayesində fəaliyyət göstərən istehsalçıların inteqrasiyaya girdiyi kənd təsərrüfatında istehsalın intensivləşdirilməsində başlıca faktor mineral gübrələrin daha çox tətbiqi əsas götürülməkdədir. Bu isə ona gətirib çıxarır ki, kənd təsərrüfatında məhsul istehsalının intensivləşdirilməsi, məhz mineral gübrələrin tətbiqi hesabına həyata keçirilir və bu da istehsal edilən məhsulun ekoloji cəhətdən təmiz olmasını şübhə altına almaqdadır.

Qida istehsalçılarının stimullaşdırılmasında ən mühüm istiqamətlərdən biri onların zərərlərinin kompensasiya olunması və eyni zamanda onlara güzəştli kreditlərin verilməsi ilə bağlıdır. Bundan əlavə qida istehsalçılarının stimullaşdırılmasında ən mühüm istiqamətlərdən biri də məqsədli investisiyalar hesabına onların istehsal vasitələrinin modernləşdirilməsidir. Bu modernləşmə prinsip etibarı ilə istehsal edilən məhsulların rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsində də önəmli amillərdən biri kimi çıxış edə bilər [16, s. 46]. Beləliklə, qeyd edilənlərdən bu nəticəyə gəlmək olar ki, əslində, qida istehsalçılarının rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi, məhz istehsalın modernləşdirilməsi ilə sıx əlaqədar və bu zaman modernləşmə prosesinə yönəldil-

miş investisiyalar, məhz rəqiblərin istehsal etdikləri məhsulla müqayisədə daha az xərc hesabına həyata keçirilməsini təmin edir və bu da istehlakçıların alıcılıq qabiliyyətinə uyğun məhsul istehsalının həyata keçirilməsi deməkdir. Beləliklə, qida istehsalçılarının stimullaşdırılması zamanı əsas hədəf həm istehlakçıların alıcılıq qabiliyyətinə uyğun məhsul istehsal edilməsi və onların daha az xərcə həyata keçirilməsi hesab oluna bilər. Müasir şəraitdə qida istehsalçılarının stimullaşdırılması onların dəyişən global çağırışlara effektiv reaksiya göstərməsinə də istiqamətlənməlidir. Bu baxımdan, informasiya texnologiyalarının iqtisadiyyatda yayılması, mövcud rəqabət üstünlüklərindən daha səmərəli istifadə etməyə, ikincisi, yenilərinin yaradılmasını təmin etməyə imkan verir. İntensiv yenilənən məhsulların müasir istehsalının rəqabət qabiliyyətinin bu xüsusiyyəti zaman resurslarından da səmərəli istifadə edilməsi deməkdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 18 noyabr 1999-cu il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Yeyinti məhsulları haqqında" Azərbaycan Respublikası qanunu qüvvəyə minmişdir. Qanunun 10-cu maddəsində yeyinti məhsulları istehsalının stimullaşdırılması bilavasitə öz əksini tapmışdır. Həmin maddədə qeyd edilir ki, əhalinin yeyinti məhsullarına olan tələbatının və ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasında yeyinti məhsullarının istehsalı sahəsində məqsədli investisiya, qiymət, kredit siyasəti həyata keçirilir [2]. Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası prezidentinin 11 aprel 2017-ci il tarixli sərəncamında qeyd edilir ki, ölkənin ixrac potensialının yüksəldilməsi, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalı sahəsində fəaliyyət göstərən kiçik və orta sahibkarların innovativ qabiliyyətlərinin artırılması, yüksək məhsuldarlığın əldə edilməsi, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emal prosesində intensiv metodların geniş tətbiqi, istehsalçı, emalçı və istehlakçı arasında inteqrasiyanın formalaşmasında önəmli rol olan aqro-parkların yaradılması istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır [3]. Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 26 dekabr 2014-cü il tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş, "Azərbaycan Respublikasında sənayenin inkişafına dair 2015-2020-ci illər üzrə Dövlət Proqramında qeyd edilir ki, ölkənin daxili tələbat və yüksək artım potensialına malik ixrac imkanları növbəti illərdə sə-

naye istehsalının strukturunun təkmilləşdirilməsində xüsusi rol oynayacaqdır. Sənayenin diversifikasiyası bir sıra ənənəvi istehsal sahələri ilə yanaşı, ənənəvi olmayan yeni istehsal sahələrinin qurulmasını tələb edir [4]. Adıçəkilən Dövlət proqramları qida məhsullarının istehsalının artırılmasında da önəmli rol oynayır və bilavasitə emal sənayesinin stimullaşdırılmasına da öz təsirini göstərir. Emal sənayesinin sahələri arasında (neft məhsulları istisna olmaqla) illik istehsal həcmi ümumi sənayesinin 1%-i bundan daha çox olan bir neçə sahə var ki bunlara da qida məhsullarının istehsalı (7%-dən bir qədər çox), tikinti materialları istehsalı (1,6%), kimya sənayesi (1,3%), metallurgiya sənayesi (1,2%), maşın və avadanlıqların quraşdırılması və təmiri (1,1%) [5, s. 12]. Hesab etmək olar ki, emal sənayesinin inkişafı ilə bağlı son illər dövlət səviyyəsində bir sıra zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsinə baxmayaraq qida məhsullarının istehsalı sahəsində fəaliyyət göstərən müəssisələrin sayı məhduddur.

YEKUN

Qida məhsullarının istehsalı əhalinin ərzaq məhsullarına olan tələbatının ödənilməsində mühüm rol oynayır. Qida istehsalçıları kənd təsərrüfatı ilə emal sənayesi müəssisələrinin fəaliyyətindən daha çox asılı olurlar. Qida istehsalının stimullaşdırılması obyektiv zərurətdən irəli gəlir. Bu baxımdan qlobal çağırışlar nəzərə alınmaqla qida məhsullarının istehsalçılarının stimullaşdırılmasının iqtisadi mexanizminin təkmilləşdirilməsinə istiqamətlənmiş təkliflərin, tövsiyələrin işlənilib hazırlanması tədqiqatın məqsədini təşkil edir.

Açar sözlər: qida istehsalçıları, qida sənayesi, qida istehsalçılarının stimullaşdırılması, subsidiyalaşdırma, güzəştli kreditləşdirmə sistemi, rəqabət qabiliyyətli qida sənayesi.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. *Azərbaycanda aqrar sahənin inkişafında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin rolu*. Bakı, 2023, 260 s.
2. "Yeyinti məhsulları haqqında" Azərbaycan Respublikası qanunu, 18 noyabr 1999-cu il.
3. "Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı, 11 aprel 2017-ci il.
4. *Azərbaycan Respublikasında sənayenin qurul-*

masına dair 2015-2020-ci illər üzrə Dövlət Proqramı" 26 dekabr 2014-cü il.

5. *Azərbaycan sənayesinin struktur problemləri: səbəbləri və həlli yollarına aid araşdırma sənədi*. Bakı, 2021, 31 s.

6. A.F. Abbasov *İqtisadi inkişafın müasir meyilləri: global çağırışlar, təhdidlər və perspektivlər (Monoqrafiya)*, Bakı, 2024, 576 s.

7. X.Y. Quliyeva *Ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsində aqrar əsaslı klasterlərin rolu // Agricultural Economics Kənd təsərrüfatının iqtisadiyyatı - Экономика сельского хозяйства - 2022, № 1 (39), 71-77 s.*

8. S.N. Namazov, O.M. Vətənxah, M. H. Paşayeva, A.B. Hacıyev, *Azərbaycanda aqrar klasterlərin formalaşdırılması üçün Avropa təcrübəsi. Proceedings, 2024 (1), 55-62 s.*

9. E.Ə. İbrahimov. *Azərbaycan Respublikasında iqtisadiyyatın davamlı inkişafının strateji istiqamətləri*. Monoqrafiya. Bakı, 2023, 368 s.

10. H.A. Xəlilov, F.F. Fikrətzadə. *Kənd təsərrüfatında dayanıqlı intensivləşdirmə: post-transformasiya reintensivləşdirmə şəraitində imkanlar // Kənd təsərrüfatının iqtisadiyyatı 2020, № 3 (33), 7-26 s.*

11. A.A. Qurbanzadə. *Dayanıqlı ərzaq təminatının iqtisadi əsasları (Monoqrafiya)*, Bakı, 2013, 232 s.

12. Ялексеев С.Б., Тумаков Е.А. *Механизм формирования и выбора стратегий конкурентной устойчивости предприятия // Научно-технические ведомости Санкт-Петербургского государственного Политехнического Университета. Экономические науки. 2017. №4. С. 9-18*

13. Шаталова А.Н., Чеботарь А.В. *Особенности формирования стратегии устойчивого развития предприятий пищевой промышленности // Научный журнал НИУ ИТМО. Серия Экономика и экологический менеджмент, 2020, №2, 65-73 s.*

14. Michael E. Porter. *Clusters and Economic Policy: Aligning Public Policy with the New Economics of Competition*. Harvard Business School, ISC White Paper November 2007 Rev. 10/27/09. Harold (Hal) Wolman and Diana Hincapie. *Clusters and Cluster-Based Development Policy. Economic Development Quarterly 2015, Vol. 29 (2) 135-149.*

15. Toccaceli, D. *Agricultural districts in the Italian regions: looking toward 2020. Agric Econ 3, 1 (2015). <https://doi.org/10.1186/s40100-014-0019-9>*

16. Яшева, Г. А. *Конкурентоспособность предприятий легкой промышленности: оценка и направления повышения / Г. А. Яшева, Н. Л.*

Прокофьева, В. В. Квасникова. Витебск: ВГТУ, 2003. 302 с.

НОВРУЗ РАГИМОВ

Докторант Азербайджанского

Университета Кооперации

E-mail: novruzrehimov@gmail.com

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ СТИМУЛИРОВАНИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ ПРОДУКТОВ ПИТАНИЯ

Резюме

Производство продуктов питания играет важную роль в удовлетворении спроса населения на продукты питания. Производители продуктов питания в большей степени зависят от деятельности предприятий сельского хозяйства и перерабатывающей промышленности. Стимулирование производства продуктов питания является объективной необходимостью. В связи с этим целью исследования является разработка предложений и рекомендаций, направленных на совершенствование экономического механизма стимулирования производителей продуктов питания с учетом глобальных вызовов.

Ключевые слова: *производители продуктов питания, пищевая промышленность, стимулирование производителей продуктов питания, субсидирование, система льготного кредитования, конкурентоспособная пищевая промышленность.*

NOVRUZ RAHIMOV

PhD student of Azerbaijan

Cooperation University

E-mail: novruzrehimov@gmail.com

ECONOMIC PROBLEMS OF STIMULATING FOOD PRODUCERS SUMMARY

The production of food products plays an important role in meeting the population's demand for food products. Food producers are more dependent on the activities of agricultural and processing industry enterprises. Stimulation of food production is an objective necessity. In this regard, the purpose of the study is to develop proposals and recommendations aimed at improving the economic mechanism

of stimulating food producers, taking into account global challenges.

Keywords: *food producers, food industry, stimulation of food producers, subsidization, preferential credit system, competitive food industry*